

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАТЕРІАЛИ

II науково-практичної інтернет-конференції
**РОЗВИТОК ПРИРОДНИЧИХ НАУК
ЯК ОСНОВА НОВІТНІХ
ДОСЯГНЕНЬ У МЕДИЦИНІ**

м. Чернівці
22 червня 2022 року

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
MINISTRY OF HEALTH OF UKRAINE
BUKOVINIAN STATE MEDICAL UNIVERSITY

CONFERENCE PROCEEDINGS

II Scientific and Practical Internet Conference **DEVELOPMENT OF NATURAL SCIENCES AS A BASIS OF NEW ACHIEVEMENTS IN MEDICINE**

Chernivtsi, Ukraine
June 22, 2022

УДК 5-027.1:61(063)

Р 64

Медицина є прикладом інтеграції багатьох наук. Наукові дослідження у сучасній медицині на основі досягнень фізики, хімії, біології, інформатики та інших наук відкривають нові можливості для вивчення процесів, які відбуваються в живих організмах, та вимагають якісних змін у підготовці медиків. Науково-практична інтернет-конференція «Розвиток природничих наук як основа новітніх досягнень у медицині» покликана змінювати свідомість людей, характер їхньої діяльності та стимулювати зміни у підготовці медичних кадрів. Вміле застосування сучасних природничо-наукових досягнень є запорукою подальшого розвитку медицини як галузі знань.

Конференція присвячена висвітленню нових теоретичних і прикладних результатів у галузі природничих наук та інформаційних технологій, що є важливими для розвитку медицини та стимулювання взаємодії між науковцями природничих та медичних наук.

Голова науково-організаційного комітету

Володимир ФЕДІВ професор, д.фіз.-мат.н., завідувач кафедри біологічної фізики та медичної інформатики Буковинського державного медичного університету

Члени науково-організаційного комітету

Тетяна БІРЮКОВА к.тех.н., доцент кафедри біологічної фізики та медичної інформатики Буковинського державного медичного університету

Оксана ГУЦУЛ к.фіз.мат.н., доцент кафедри біологічної фізики та медичної інформатики Буковинського державного медичного університету

Марія ІВАНЧУК к.фіз.мат.н., доцент кафедри біологічної фізики та медичної інформатики Буковинського державного медичного університету

Олена ОЛАР к.фіз.мат.н., доцент кафедри біологічної фізики та медичної інформатики Буковинського державного медичного університету

Почесний гість

Prof. Dr. Anton FOJTIK Факультет біомедичної інженерії, Чеський технічний університет, м.Прага, Чеська республіка

Комп'ютерна верстка:

Марія ІВАНЧУК

Розвиток природничих наук як основа новітніх досягнень у медицині: матеріали II науково-практичної інтернет-конференції, м. Чернівці, 22 червня 2022 р. / за ред. В. І. Федіва – Чернівці: БДМУ, 2022. – 489 с.

У збірнику подані матеріали науково-практичної інтернет-конференції «Розвиток природничих наук як основа новітніх досягнень у медицині». У статтях та тезах представлені результати теоретичних і експериментальних досліджень.

Матеріали подаються в авторській редакції. Відповідальність за достовірність інформації, правильність фактів, цитат та посилань несуть автори.

Для наукових та науково-педагогічних співробітників, викладачів закладів вищої освіти, аспірантів та студентів.

Рекомендовано до друку Вченою Радою Буковинського державного медичного університету (Протокол №11 від 22.06.2022 р.)

ISBN 978-966-697-983-7

Сілкова О.В.

Особливості викладання теоретичних дисциплін здобувачам вищої медичної освіти в умовах військового стану в Україні

Полтавський державний медичний університет, м.Полтава, Україна

silkova.66@gmail.com

Анотація. Військова агресія Російської Федерації проти України, запровадження військового стану обумовлюють актуальність вивчення особливостей організації навчального процесу в умовах бойових дій, викладання дисциплін у вищих навчальних закладах, особливостей їх проведення. Адже наявні обмеження можливостей здобувачів вищої освіти, викладачів України, обумовлені технічними проблемами, психологічними станами учасників освітнього процесу в умовах запровадження режиму військового стану потребують належної адаптації навчального процесу, викладання дисциплін, правового регулювання.

Ключові слова: військовий стан, освітній процес, медична інформатика, медичні знання, медична освіта.

У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану на всій території України» Указом Президента України №64/2022 був введений воєнний стан з 24 лютого 2022 року та відповідно до частини четвертої статті 34 Закону України «Про вищу освіту», пункту 8 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630, Міністерством освіти і науки України був виданий Наказ №235 від 07.03.2022 року «Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої, вищої освіти на час воєнного стану» відповідно до якого:

- за наявних можливостей ЗВО відновлюється освітній процес для учасників освітнього процесу у змішаній (очно-дистанційній) або дистанційній формі;

- забезпечуються особливі умови навчання (встановлення індивідуального графіка навчання, надання академічної відпустки тощо) для тих здобувачів освіти, які перебувають в лавах ЗСУ або у підрозділах територіальної оборони, займаються волонтерською діяльністю.

Таким чином, наявні обмеження можливостей учасників освітнього процесу, викладачів в умовах військового стану потребували належної адаптації при вивченні

навчальних дисциплін, потребували різномайття форм, методів організації навчального процесу, які будуть суттєвим внеском у формуванні професійних знань, умінь майбутнього лікаря при вивченні теоретичних дисциплін, зокрема «Медичної інформатики».

Ніхто з нас раніше не був в військових умовах, тому логічно, що ми не знаємо як треба реагувати й що робити, як навчати під час військових реалій, багато учасників освітнього процесу відчувають психологічну тривогу, неспокій, стрес, які викликають наступні реакції [1]:

- 1) Шок (заціпеніння, невіра, що почалася війна);
- 2) Активні емоційні прояви (від паніки, істерики, плачу до злості, агресії, дратівливості);
- 3) Фаза усвідомлення (ми розуміємо, що нічого змінити не можемо);
- 4) Прийняття, адаптація (починаємо допомагати іншим, повертаємось до своїх звичних обов'язків).

За ствердженням американського психолога Д. Арчибальд [2], одним із найбільш дієвих способів полегшити такий стан є розмови з оточуючими людьми, максимальна зайнятість справами, читанням, навчанням, тощо . Це допомагає визнати і обговорити свої почуття. Також можна спробувати записувати думки на папері. Це допомагає зрозуміти ситуацію і відчути полегшення.

Психологиня Сандра де Монте пропонує змусити себе відволіктися від теперешньої ситуації за допомогою розв'язання важкої задачі чи кросворду — варто робити щось, що допоможе максимально залучити когнітивні здібності і відволікти від думок про стану в країні [3, 4].

Отже, враховуючи вище перераховане, дуже важливо було розпочати і забезпечити навчальний процес, розробити низку практичних, теоретичних завдань для здобувачів освіти, щоб за можливості обмежити час для сприйняття тривожних новин, котрі тримають людину у стані “бий або біжи”. Це забезпечується за рахунок підвищення рівнів гормонів стресу, зокрема кортизолу та адреналіну. Саме під час спілкування з викладачами, виконання різноманітних завдань обмежується час перегляду новин допомагає дещо налагодити роботу гормональної системи і знизити тривожність.

Відповідно до Наказу №235 Міністерства освіти і науки України від 07.03.2022 року Полтавський державний медичний університет відновив освітній процес у дистанційній формі, яка є найбільш оптимальною та безпечною формою організації освітнього процесу в умовах військового стану, оскільки учасники освітнього процесу роз'їхалися по усій території

України. Корисною у цій ситуації стала напрацьована викладачами університету під час пандемії коронавірусу модель дистанційного навчання у синхронному й асинхронному режимах. Під час війни університет став осередком, який не тільки надає знання здобувачам освіти, але й психологічну підтримку, не втрачає відчуття приналежності до спільноти, займається волонтерським рухом, надає медичну допомогу постраждалим внаслідок бойвих дій, допомагає з поселенням внутрішніх переселенців. Тому надзвичайно важливо стало гнучко підходити до організації роботи університету та налаштовувати освітній процес так, щоб він був комфортним і нетравмивним для учасників освітнього процесу та педагогів.

Відповідно до теперішньої ситуації, яка склалася, ми вважаємо можна виділити наступні форми адаптації студентів до навчання:

- адаптація формальна (обізнаність з новими реаліями життя, пристосування до теперішніх умов навчального процесу, оскільки ніхто з нас раніше не був в таких умовах, тому логічно, що ми не знаємо як треба реагувати й що робити.);

- адаптація соціально-психологічна (пристосування до військового стану, оточення, іншого ритму життя, життєвих обставин, прийняття своїх емоцій);

- дидактична адаптація учасників освітнього процесу (готовність опанувати нові форми, методи навчання, працювати з великим обсягом навчального матеріалу, готовність самостійно опанувати складну мову наукових текстів).

Розглянемо більш детально дидактичну адаптацію дисципліни «Медична інформатика».

В умовах війни дуже гостро стало питання організації проведення навчальних занять з дисципліни у зв'язку з різною військовою обстановкою регіонів країни. Зрозуміло, що заняття у синхронному режимі дуже важливі для здобувачів вищої медичної освіти, проте не у всіх учасників процесу була можливість синхронно присутніми на заняттях у силу різних вище перерахованих обставин.

Тому для цієї категорії учасників освітнього процесу під час вивчення дисципліни «Медична інформатика» кількість синхронних дистанційних занять на день була зменшена, ніж під час дистанційного навчання в мирний час. Решту часу було присвячено роботі в асинхронному режимі:

- спілкуванні у месенджерах;
- роботі з онлайн-ресурсами;
- виконанню вправ та завдань, що передбачають психологічне розвантаження, тощо.

Методи роботи із здобувачами вищої освіти добирали відповідно до навчального предмету. Перевагу надавали проблемним, пошуковим, творчим методам роботи, оскільки проблемна ситуація в навчанні – це пізнавальна трудність, для подолання якої студенти мають здобути нові знання, докласти інтелектуальних зусиль, відволіктись хоч на деякий час від сьогоденних реалій. Проблемна ситуація являє собою практичне або теоретичне затруднення, яке приводить студентів до виявлення недостатності раніше отриманих знань, особистого досвіду для пояснення нових фактів, явищ, тобто протиріччю між знаннями та незнаннями. Створення проблемної ситуації спрямовує думку студентів на самостійний пошук відповіді. Проблемна ситуація може виникнути у ході виконання навчально-практичного завдання, спостереження [5, 6].

В умовах війни бесіда або діалог кращі за інструкції чи розповіді, а творче, проблемне завдання — за вправи, саме тому викладачі робили акцент на дискусійних варіантах і формах актуалізації опорних знань та закріпленні теоретичного матеріалу, що сприяли розвитку актуальних соціальної та громадянської ключових компетентностей. Обираючи методи роботи, ми пам'ятали, що деякі здобувачі освіти під час військових дій обмежені в ресурсах. Тому проекти, творчі завдання застосовували враховуючи наявність у учасників освітнього процесу необхідного комп'ютерного обладнання, розглядали їх альтернативу.

Оскільки основними завданнями дидактики вищої школи є:

- удосконалення змісту підготовки фахівців різних профілів (визначення оптимальних шляхів, вибір методів, форм, технологій навчання);
- подальший розвиток та підвищення пізнавальної самостійності та активності здобувачів освіти у навчальному процесі;
- інтенсифікація навчального процесу;
- інтеграція навчальних дисциплін;
- модернізація освітніх технологій;
- пошуки нових ефективних форм організації навчання [7].

Відповідно до вище перерахованих завдань, викладачами кафедри для учасників освітнього процесу були запропановані індивідуальні завдання, що передбачали читання навчальної літератури, перегляд навчальних відео, розробку проєкту, побудову ментальних карт, розв'язування задач зі статистики з подальшим аналізом отриманих даних, складання алгоритмів до медичних задач, підготовку презентації до запропанованих тем, роботу з он-лайн програмами, інші творчі заняття, що давали змогу зняти психічне та емоційне напруження [8].

Виконуючи перелічені практичні завдання, здобувачі освіти демонстрували здатність до самостійного розв'язання завдань різної ступені складності, адаптації до соціального

життя і професійної діяльності, рівень освіченості та готовність її підвищувати, зростання самоосвіти одночасно розвантажуючи свій психологічний стан. Можемо зробити висновок, що така адаптація викладання дисципліни є дуже важливою для нормальної діяльності учасників навчального процесу під час військового стану.

Список використаних джерел

1. Сайт «Robota.ua» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://thepoint.rabota.ua/yak-borotysya-z-tryvozhnistyu-ta-strahom-pid-chas-viyny-rekomendatsiyi-psyholohiv/>.
2. Archibald D. Hart. The Anxiety Cure: A Proven Method for Dealing with Worry, Stress and Panic Attacks / D. Hart Archibald . // Thomas Nelson. – 2001.- P.369.
3. Сайт «Huffpost» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.huffingtonpost.co.uk/entry/if-youre-feeling-anxious-scared-or-overwhelmed-by-war-in-ukraine-we-get-it_uk_62175c17e4b03d0c80341176/.
4. Сайт «Суспільне/Новини» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://suspilne.media/211997-trivoznist-pid-cas-vijni-so-dopomoze-zaspokoitisa/>.
5. Сілкова О. В. Проблеми підготовки з медичної інформатики студентів вищих навчальних закладів / О. В. Сілкова, Ю. О. Іщейкіна // *Вісник проблем біології і медицини*. – 2011. – № 3. – С. 128–129.
6. Сілкова О. В. Застосування засобів мультимедіа під час самостійної роботи студентів / О. В.Сілкова // Актуальні питання якості медичної освіти. XIII Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю. –Тернопіль, 2016. – Т. 1. – С. 271–272.
7. Сілкова О. В. Контроль знань та вмінь студентів вищих медичних навчальних закладів в умовах використання комп'ютерних систем: дис. канд. пед. наук: 13.00. 04 / Сілкова Олена Вікторівна – Київ, 2003. – 245 с.
8. Лобач Н. В. Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів при вивченні медичної інформатики / Н. В.Лобач, С. Ю.Оленець, О. В.Сілкова // Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів медичних освітніх закладів: навч.-наук. конф. з міжнародною участю, м. Полтава, 23 березня 2017 р. – Полтава, 2017. – Т. 1. – С. 89–90.

Федів В.І., Микитюк О.Ю., Олар О.І., Бірюкова Т.В.

Окремі аспекти виховної роботи зі студентами під час дистанційного навчання

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна

mykytyuk.orusia@bsmu.edu.ua

Реалії сьогодення такі, що більшість часу впродовж останніх двох навчальних років студенти навчалися дистанційно. Дистанційне навчання внесло свої корективи не тільки у навчальний процес, а й у форми виховної роботи зі студентами.

Студенти першого курсу, вчорашні школярі, здебільшого ще мають велику потребу у взаємодії з викладачем - куратором групи, якого більшість на початку студентського життя сприймають як аналог класного керівника. Тому вони хочуть частого обговорення тих чи